

ELŐSZÓ

Mit értünk e kifejezés alatt: erdélyi író? Mit jelent az, hogy erdélyi irodalom? A trianoni békekötés előtt erdélyi írónak nevezték azt, aki a Királyhágón túl született és munkáin esetleg érezhető volt valami az erdélyi levegő sajátos világából. (Kemény, Jósika stb.) Erdélyi irodalomról azonban éppúgy nem lehetett szó azelőtt, mint ahogy nem beszélhattünk alföldi, vagy dunántuli literaturáról, bár Petőfit az Alföld költőjeként emlegeti az irodalmi tudat s Kisfaludy Sándor és még jó néhány dunántuli író alkotásaiban sajátos helyi levegőt vettek észre a kutatók. Megváltozott a helyzet a világháború befejezésekor. 1918 után már teljes értelemben beszélhetünk erdélyi íróról, erdélyi irodalomról, sőt beszélhetünk az elszakított Felvidék s valamelyes mértékben Délvidék irodalmáról is. De ugyanekkor továbbra sem lehet szó az anyaország részegységeinek Budapesttől különálló irodalmáról, melynek megszületését semminemű principium nem támogatja. Az elszakított országrészekben azonban, különösen Erdélyben élénk irodalom fejlődött ki. A mai erdélyi írónak, a mai erdélyi irodalomnak már egészen más az értelme, mint azelőtt. Ma már nem határozza meg az erdélyi írót a megnyilatkozás erdélyiessége, bár természetes, hogyha Kemény, vagy Jósika szülőföldjétől elszakadva is megőrzött munkáiban erdélyi ízt, sokszorosán megnyilvánul

ez azoknál az íróknál, akik helyileg is Erdélyhez vannak kötve. De az elszakadt erdélyben számos olyan író dolgozik, — talán az előbbieknél is több —, akiknek munkáin nem érezhető ez a sajátos jelleg és mai értelemben mégis erdélyi írók ezek is.

Ha definiálni akarnánk a mai erdélyi író, a mai erdélyi irodalmat, valahogy így hangzának a meghatározás: *Erdélyi magyar író ma mindaz, aki a románoktól megszállott területeken tollával szolgálja a magyar irodalmat. — Erdélyi magyar irodalom pedig az az irodalom, amely a román uralom alatt éli a maga életét.* Ennek értelmében persze ma viszont már nem nevezhetjük erdélyi íróknak azokat, akik születtek bár a Királyhágón túl s ki is érzik sorraikból az erdélyi származás, de a mai Erdély centrális irányítói körébe nem tartoznak bele, mert máshol élnek. Mint Szabó Dezső, a külföldön élő Ferenczi Sári és még sok kisebb vagy nagyobb tehetség.

Az ilyen értelemben megfogalmazott erdélyi irodalommal foglalkozik ez a tanulmány. Vizsgálódási szempontja nem esztétikai. Korántsem elemzi az alkotásokat, hanem a művek mögött dolgozó erőket kísérli megvilágítani. Feltárja az irodalom kialakulásának körülményeit, világosságot óhajt vetni a fejlődés mi-
benlétére, a közönség és az irodalom közötti kapcsolatot fenntartó tényezőkre: a folyóiratokra, napisajtóra, irodalmi egyesületekre, előadásokra és könyvkiadásra. Foglalkozik a különböző műfajok életlehetőségét előmozdító és hátráltató jelenségekkel, a szervező és irányító szempontokkal, a nemzedékek összefüggésével és belső ellentétével stb., stb. Röviden: *Erdély irodalmi életét* dolgozza fel és nem esztétikai tanulmányt ad. Szerény adalék kíván

lenni ez a munka egy későbbi, esztétikai szempontokat is szem előtt tartó erdélyi irodalomtörténethez.

Kisebb részlettanulmányok mellett két nagyobb tanulmány jelent meg eddig az erdélyi irodalomról: *György Lajos, Az erdélyi magyarság szellemi élete* (Irodalomtörténeti Füzetek, 12. sz. Bp. 1926.) és *Tabéry Géza* memoárszerű munkája, az *Emlékkönyv* (Kvr. 1930.).* De míg Tabéry könyve nem is készült tudományos igényvel, György Lajosé pedig csak 1926-ig dolgozza fel az anyagot, a jelen munka 1918-tól 1933-ig terjedő korról összefoglaló képet óhajt adni.

Szeged, 1933. május 5.

* Itt említhető még meg *Osvát Kálmán* nagy anyaggal rendelkező: *Erdélyi Lexikon-a* (Nagyvárad, 1928.).